

خاموش شهرزاده (پښتو)

خاموشه شهرزاده

په قفلِ مدينه به عمل جاري ساتو
اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ

پښتو ترجمه:
مجلس تراجم
(دعوتِ اسلامي)

شيخ طريقت، امير اهل سنت، باني دعوتِ اسلامي، حضرت علامه مولانا ابو بلال
محمد الياس عطار قادري رَضوي
دامت برکاتهم العالیه

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ڪتاب لوستلو دُعا

ديني ڪتاب يا اسلامي سبق لوستلو نه مخڪنن دا لاندي دُعا لولئ

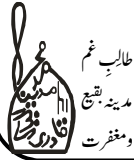
اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى ڇه ڇه لولئ هغه به موياد پاتي ڪيري:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

ترجمه: اے الله عَزَّوَجَلَّ ڀه مونڙه د علم او حڪمت دروازي برسيره [يعني بيرته]

ڪري او ڀه مونڙه خپل رحمت رانازل ڪري! اے عظمت او بزرگي والا!

(مستطرف ج 1 ص 40 دار الفکر بيروت)

(اول او آخر ڪنن يو يو ڄل دُرود شريف اولولئ)

د رسالي نوم: خاموشه شهزاده

اول ڄل: .....

تعداد: .....

ناشر: مڪتبه المدينه، عالمي مدني مركز فيضانِ مدينه، باب المدينه ڪراچي.

مَدَنِي عرض: بل چاهه د دي رسالي د چاپ ڪولو اجازت نشته

ڪتاب اخستونڪي توجه اوڪري

ڪه د ڪتاب ڀه طباعت ڪنن ڇه ڀنڪاره خامي وي يا پانڙي ڪمي وي يا ڀه
باڻندنگ ڪنن مخڪنن وروسته لڪيدلي وي نو مڪتبه المدينه ته رجوع اوڪري.

خاموشه شهزاده

د شیخ طریقت امیر اہلسنت، بانی دعوتِ اسلامی حضرت علامہ، مولانا،
ابو بلال محمد الیاس عطار قادری، رضوی دَامَتْ بَرَکَاتُہُمُ الْعَالِیَہ د بیان
دا رسالہ ”خاموش شهزادہ“ پہ اردو ژبه کښ لیکي شوي ده.

مجلسِ تراجم (دعوتِ اسلامي) د دې رسالې په آسانه پښتو ژبه کښ د
وس مناسب د ترجمه کولو کوشش کړې دې. که چرې په دې ترجمه کښ
څه غلطی یا کمې، زیاتې اومومې نو ستاسو په خدمت کښ عرض دې چه
مجلس تراجم ته خبر اوکړئ او د ثواب حقدار جوړ شئ.

پیشکش:

مجلسِ تراجمِ دعوتِ اسلامي

برائے رابطہ:

عالمی مدنی مرکز فیضانِ مدینہ محلہ سوداگراں

پرانی سبزی منڈی، باب المدینہ کراچی، پاکستان

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: ✉ translation@dawateislami.net

فهرست

- 1..... خاموشه شهزاده
- 1..... د دُرُوشريف فضيلت
- 2..... په خاموشۍ کښ امن دې
- 3..... بهرام او مرغۍ
- 3..... د خاموشۍ په فضيلت کښ څلور احاديث
- 4..... د شپيتو کالو د عبادت نه د غوره وضاحت
- 4..... د بېکاره خبرو څلور لېزوونکي نقصانونه
- 6..... د ټولو نه زيات نقصان ورکوونکې خيز
- 7..... د نيکۍ خبره کوۍ يا چپ اوسيرۍ
- 7..... که جنت مو پکار وي نو
- 8..... خاموشي د ايمان د سلامتيا ذريعه ده
- 9..... خاموشي د جاهل پرده ده
- 9..... خاموشي د عبادت گنجي ده
- 9..... د مال حفاظت اسان دې خو د ژبې
- 10..... خبرې کولو والا ډير ځل افسوس کوي
- 11..... د وئيلو په وجه ”پښيماننتيا نه“ ”د نه وئيلو په وجه پښيماننتيا“ ښه ده
- 11..... چارپا په فائده کښ وي
- 12..... کور به د آمن ځائ څنگه جوړ شي
- 13..... د خوابښې او هڼگور د جگړو د ختمولو مدني نسخه
- 14..... د ژبې په خدمت کښ درخواست
- 15..... د ښې خبرې کولو فضيلت
- 15..... آقا ﷺ د اوږدې خاموشۍ والا وو
- 16..... د خبرو کولو او خاموشۍ دوه قسمونه
- 17..... د بې حيا خبرې تعريف
- 18..... د خُلې نه به ئې وينه او نو بهيري

- 19..... د سږي په شکل کښی
- 19..... جنت حرام دې
- 20..... د ووه مدني کلونو فاروقي گلدسته
- 20..... کاش چه داسې اوشي
- 21..... د يو صحابي د جنتي کيدو راز
- 22..... د فضول خبرو مثالونه
- 25..... د فضولو خبرو کولو والا د دروغو د
- 26..... کاش! چه د وئيلو نه مخکښ لږ د سوچ
- 26..... د دهشت گردۍ فضول خبرې
- 27..... صديق اکبر به په خله کښی کانږې کيښودو
- 28..... د خلويښتو کالو پورې د خاموشۍ مشق
- 29..... خبرې ليکل او د هغې حساب کونکې تابعي بزرگ
- 29..... د خبرو اترو د محاسبې طريقه
- 31..... عُمر بن عبدُ العزیز په زوره زوره اوژړل
- 31..... د حکايت وضاحت
- 33..... خبرې د فضولياتو نه د پاکولو بهترينه نسخه
- 35..... بې وقوفه بې سوچه خبره کوي
- 36..... د وئيلو نه مخکښ د تول کولو طريقه
- 37..... د خاموشه اوسيدو طريقه
- 40..... په ښه شان رابلل کوي او ثواب حاصلوي
- 41..... د خاموشۍ د برکت درې مدني سپرلي
- 43..... په علاقه کښی مدني ماحول جوړولو کښی
- 45..... د مدني کارونو د پاره مدني وسله
- 46..... په کور کښی مدني ماحول جوړولو کښی د خاموشۍ کړدار
- 47..... د مدني ماحول جوړولو ۱۹ مدني گلونه
- 53..... د مسواک ۲۰ مدني گلونه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خاموشه شهزاده¹

شیطان مو که هر خومره منع کړي خو تاسو دا رساله پوره اولولئ که
د ژبې د احتیاط عادت مو نه وي، او په زړه کښ خوف خدا لرئ نو
إِنْ شَاءَ اللَّهُ تعالی تاسو به اوژارئ

د درو شریف فضیلت

د رسول اکرم ﷺ فرمان مبارک دې: د ذکرِ الهی
کثرت کول او په ماباندې درود پاک لوستل محتاجي (يعني تنگدستي)
لري کوي. (الْقَوْلُ الْبَدِيع ص ۲۷۳)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

شهزاده بالکل خاموشي اختيار کړه، بادشاه او وزیران او ټول
درباریان حیران وو، چه آخر په ده خه اوشو چه خبرې نه کوي؟ ټولو
پرې کوشش اوکړو خو شهزاده خپله خاموشي ماته نه کړه خو سره د
خاموشی د هغه په معمولاتو کښ خه فرق رانغلو. یوه ورځ خاموشه

¹ دا بیان امیر اهل سنت د تبلیغ قرآن و سنت د عالمگیر غیرسیاسي تحریک دعوتِ اسلامي په عالمي مدني
مرکز فیضانِ مدینه کښ د زیارت په ورځ د ماښام د نمانځه نه پس د سنتو نه ډکه اجتماع (۹ جمادی
الاخری ۱۴۳۲ هـ / ۵-۱۲-۲۰۱۱) کښ فرمائیږي وو. د ترمیم او اضافې سره د لیک په صورت کښ
[ستاسو] په خدمت کښ حاضر دې. (مجلس مکتبه المدینه)

شهزاده د خپلو ملګرو سره د مرغو د ښکار د پاره لارو، په کمان کښې ئې غشي اچولې د يوې ګنډې ونې نه لاندې ولاړ وو او په هغې کښې ئې مرغی کتله. په دې کښې د ونې د ګنډو پانږو په جاخو کښې دننه د يوې مرغی د چغیدو اواز راغې، هغه سمدستي د اواز په طرف غشي اووښتلو او يو دم يوه مرغی په زخمي حالت کښې را اولیدله او په پړپړو شوه. خاموش شهزاده بې اختياره اووئیل: مرغی چه د خو پورې خاموشه وه نو بچ وه خو د چغیدو په وجه د غشي نښه جوړه شوه او افسوس! چه د هغې د چغیدو په وجه ما هم خبرې اوکړې.

چپ رڼې مېل سوسکه پېل تویه تجربه کرلے
اے بهائی! زباں پر تُو لگا قفلِ مدینه (وسائلِ بخشش ص ۲۶)

چپ اوسیدو کښې سل خپرونه دي اوکړه تجربه
اے وروره په خُله اولکوه قُفلِ مدینه

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

په خاموشی کښې امن دي

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! که دا قصه فرضي [يعني چا جوړه کړې] هم وي خو دا منلې شوې حقيقت دي چه خبرلوڅ کس نور خلق هم په خبرو کولو مجبوروي، خپل او د نورو خلقو وخت بربادوي،

خو خو ځله په وئيلو پښيماڼه كيږي او ډير ځله ورته تكليفونو هم پيښيږي، واقعي انسان چه د كله پورې خاموشه وي نو د ډيرو آفتونو نه په امن كښ وي.

بهرام او مرغی

وايي چه: بهرام د يوې ونې لاندې ناست وو. هغه د يوې مرغی اواز واوريدو، مرغی ئې اوويستله او ښكته را اوغورځيده، بيا ئې اووئيل: د ژبې حفاظت د انسان او مرغی دواړو د پاره فائده مند دې، كه دې مرغی د خپلې ژبې حفاظت كړي وي نو نه به وې هلاكه شوې. (مستطرف ج ۱ ص ۱۴۷)

د خاموشی په فضیلت کښ خلور احادیث

(۱) مَنْ صَمَتَ نَجًّا يَعْنِي خَوْكُ چِه چپ پاتې شو هغه خلاصې اوموندلو.

(ترمذی ج ۴ ص ۲۲۵ حدیث ۲۵۰۹)

(۲) الصَّمْتُ سَيِّدُ الْأَخْلَاقِ خاموشي د اخلاقو سرداره ده.

(الفردوس بياثور الخطاب ج ۲ ص ۱۷ حدیث ۳۸۵۰)

(۳) الصَّمْتُ أَرْفَعُ الْعِبَادَةِ خاموشي د اوچتې درجې عبادت دې.

(ايضاً حدیث ۳۸۴۹)

(4) د انسان په خاموشۍ قائم اوسیدل د شپیتو کالو د عبادت نه

غوره دي. (شُعَبُ الْإِيمَان ج ۴ ص ۲۴۵ حدیث ۴۹۵۳)

د شپیتو کالو د عبادت نه د غوره وضاحت

مُقَسِّرِ شَهِيرِ حَكِيمِ الْأَمَّةِ حضرت مفتي احمد يار خان رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ
د خلورم حدیث پاک لاندې فرمائي: يعنې که څوک شپيته کاله عبادت
اوکړي خو زياتې خبرې هم کوي، په ښه او بده خبره کښ فرق نه
کوي، د هغې نه دا غوره ده چه لږ وخت خاموشه وي، ځکه چه په
خاموشۍ کښ فکر هم اوشو، او د نفس اصلاح هم اوشوه، په معرفتونو
او حقيقتونو کښ هم ډوب شو. د خاموشۍ د پټ ذکر په سمندر کښ
غويه هم شو او مراقبه [يعنې په خپلو عملونو باندې غور او فکر] هم
اوشو. (مَرَاةُ الْمَنَاجِيح ج ۶ ص ۳۶۱ مختصراً)

د بیکاره خبرو خلور لږزونکي نقصانونه

”کپ شپ“ کوونکي، د خبري نه قيصې جوړوونکي، بلکه
دا سوچ کول چه فضول خبرې کول خو جائز دي، گناه نه ده، يا
هسې چه څوک کله کله فضول خبرې کوي، هغه د هم د فضولو
خبرو په باره کښ د حُجَّةِ الْإِسْلَام حضرت سَيِّدُنَا إِمَامِ مُحَمَّدِ غَزَالِي
رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ تاثرات واورې، او خپل ځان د فضولو خبرو د دې
خلورو نقصانونو نه اوږوي. هغوی رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ په دې خلورو وجهو

د فضولو خبرو غندنه [يعني مذمت] کړې دې. ﴿١﴾ فضول خبرې کراماً کاتبين (يعنې اعمال لیکونکې بزرگې فرشتې) ليکي، ځکه انسان ته پکار دي چه د هغوئ نه شرم کوي او هغوئ ته د فضولو خبرو ليکلو تکليف نه ورکوي. الله تعالى په سپاره ۲۶ سوره ق آيت نمبر ۱۸ کښې ارشاد فرمائي:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ مَفْهُومٌ تَرْجَمُهُ كُنُزُ الْإِيمَانِ: يوه خبره هغه د خُلي نه نه اوباسي چه د هغه سره يو رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ محافظ تيار نه وي ناست.

﴿٢﴾ دا خبره ښه نه ده چه د فضولو خبرو نه ډکه اعمال نامه د الله تعالى په بارگاه کښې وړاندې شي.

﴿٣﴾ د الله تعالى په دربار کښې به د ټولو خلقو په مخکښ بنده ته حکم اوکړې شي چه خپله اعمال نامه اولوله او [خلقو ته ئې] واوروه! دغه وخت به د قيامت خوفناکې سختۍ د هغه په وړاندې وي. انسان به بربنډ وي. سخت تېرې به وي. د لوږې نه به ئې ملا ماتېږي. جَنَّتْ ته د تلو نه به منع کړې شوې وي او د هر قسم خوشحالي به په هغه بنده کړې شوي وي. سوچ خوا اوکړئ! په داسي تکليف ورکوونکو حالاتو کښې به د فضولو خبرو نه ډکه اعمال نامه لوستل او اورول خومره د خفگان کار وي! (حساب اولگوئ که چرې هره ورځ مو صرف پينځلس منته فضول خبرې کړي وي نو د يوې

مياشتې ووه نيمې گينټې شوې او د يو کال ۹۰ گينټې، فرض کړئ که چا د پنځوسو کالو پورې هره ورځ اوسطاً پينځلس مينته فضول خبرې کړي وي نو ۱۸۷ ورځې او ۱۲ گينټې شوې يعنې د شپږو مياشتو نه زيات، نو غور اوکړئ! د قيامت هغه سخته ورځ چه په هغې کښ به د نمر سترگه صرف پينځه پاوه ميله لرې وي او اور به وروي، داسي سخته گرمۍ کښ به مسلسل بغير د څه وقفې نه د شپږو مياشتو پورې ”اعمال نامه“ څوک اولولي، دا خو صرف د هرې ورځې صرف د پينځلسو مينتو د فضولو خبرو حساب دې. زمونږ خو کله کله څو څو گينټې د ملگرو سره په ”فضول کپ شپ“ کښ تيري شي. د گناهونو نه ډکې خبرې او نورې بدۍ خود دې نه سوا دي ﴿٤﴾ د قيامت په ورځ به انسان د فضولو خبرو په وجه ملامته کولې شي او شرمنده کولې به شي. بنده سره به د هغې هيڅ جواب نه وي. او د الله تعالى په مخکښ به د شرم او پښيماڼۍ په وجه اوبه اوبه شي. (منهاج العابدین ص ۶۷)

مر لفظ کا کس طرح حساب آه! میں دوں گا

الله زباں کا هو عطا قُئلِ مدینه (وسائل بخشش ص ۲۶)

څنگه به ورکوم زه د هر ټکي حساب د ژبې راعطا کړې الله قُئلِ مدینه

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

د ټولو نه زيات نقصان ورکونکي خيز

حضرت سَيِّدُنَا سُفْيَان بن عبدالله رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ فرمائي: يو ځل ما د خوږ آقا صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ په بارگاه کښ عرض اوکړو: يا رسول الله صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ! تاسو زما د پاره د ټولو نه زيات خطرناک او نقصان

ورکوونکې څه څيز گرځوي؟ نو سرکارِ مدينه **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** خپله ژبه مبارکه اونيوله او اوښې فرمائيل: دا [يعنې ژبه].

(سنن ترمذي ج ۴ ص ۱۸۴ حديث ۲۴۱۸)

د نيکۍ خبره کوي يا چپ اوسيري

کاش چه! د بخاري شريف د ۱ حديث پاک زمونږ په ذهن او دماغو کښ پوخ کښيني، چه په هغې کښ دا هم دي: **”مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ“** ”څوک چه په الله او د قيامت په ورځ باندې ايمان لري هغه له پکار دي چه د نيکۍ خبره کوي يا خاموشه اوسيري.“ (بخاري ج ۴ ص ۱۰۵ حديث ۶۰۱۸)

د دعوت اسلامي د اشاعتي ادارې مکتبۃ الهدی نه چاپ شوي د ۲۱۷ صفحو کتاب **”الله والوں کی باتیں“** په صفحه ۹۱ کښ امیر المؤمنین حضرت سیدنا ابوبکر صدیق **رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ** فرمائي: ”په هغه خبره کښ هیڅ خیر نشته د کومې [خبرې] مقصد چه د الله **تَعَالٰى** رضا مندي نه وي.“ (حلیۃ الاولیاء ج ۱ ص ۷۱) حضرت سیدنا امام سُفیان ثوري **رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْهِ** فرمائي: د عبادت شروع خاموشي ده، بیا علم حاصلول دي، د هغې نه پس هغه یادول، بیا په هغې عمل کول او نورو ته رسول دي. (تاریخ بغداد ج ۶ ص ۶)

که جنت مو پکار وي نو...

د حضرت سَيِّدنا عيسی روح الله **عَلَيْهِ السَّلَام** په خدمت کښ خلقو
عرض اوکړو: څه داسې عمل را اوبنائې چه په هغې جنت را کړې
شي؟ ارشاد ئې اوفرمائيلو: ”کله هم خبرې مه کوي“. خلقو عرض
اوکړو: دا خو نه شي کيدې. او ئې فرمائيل: ”د ښې خبرې نه سوا د
خُلي نه هيڅ هم مه اوباسئ“. (**احياء العلوم ج ۳ ص ۱۳۶**)

اکثر مرے هوئوں پہ رہے ذکرِ مدینہ
اللہ زباں کا هو عطا قفلِ مدینہ (وسائلِ بخشش ص ۶۶)
اکثر د وي په شونډو زما ذکرِ مدینہ
د ژبې را عطا کړې الله قفلِ مدینہ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

خاموشي د ايمان د سلامتيا ذريعه ده

د کوم بدنصيبه کس ژبه چه د قينچۍ په شان د هريو کس خبره
کت کوي، هغه به د نورو په خبره باندې د پوهيدو نه محرومه پاتې
کيږي. بلکه د قرتو کس د پاره د دې خبرې خطر ه هم وي چه د زيات
تر تيره وجه چرې د هغه د خُلي نه معاذ الله **عَزَّوَجَلَّ** د کُفر خبره را او
نه اوځي. چنانچه حُجَّة الاسلام حضرت سَيِّدنا امام غزالي **رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ**
په ”احياء العلوم“ کښ د يو څو بزرگانو قول نقل کوي او فرمائي چه:

په خاموشه اوسیدو والا کس کښ دوه صفتونه را یو ځای شي (۱) د هغه دین سلامت اوسي. (۲) د بل په خبره صحیح پوهه کيږي.

(احیاء العلوم ج ۳ ص ۱۳۷)

خاموشي د جاهل پرده ده

حضرت سیدنا سفیان بن عیینہ رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ فرمائي: **الصَّمْتُ زَيْنٌ لِلْعَالِمِ وَ سِتْرٌ لِلْجَاهِلِ**: خاموشي د عالم وقار او د جاهل پرده ده.

(شُعَبُ الْإِيمَان ج ۷ ص ۸۶ حدیث ۴۷۰۱)

خاموشي د عبادت گنجي ده

د حضرت سیدنا امام سفیان رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ نه روایت دي: زیاته خاموشي د عبادت گنجي ده. (الصَّمْتُ مَعَ مَوْسُوْعَةِ ابْنِ ابِي الدُّنْيَا ج ۷ ص ۵۵ رقم ۴۳۶)

د مال حفاظت آسان دي خو د ژبي....

حضرت سیدنا محمد بن واسع رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ حضرت سیدنا مالک بن دینار رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ ته اوفرمائل: د انسان د پاره د ژبي حفاظت د مال د حفاظت نه زیات گران دي. (إِتْحَافُ السَّادَةِ لِلزَّيْدِيِّ ج ۹ ص ۱۴۴)

افسوس! چه د خپل مال د حفاظت په معامله کښ عام طور هر یو کس هوښیار وي، حالانکه که مال ضائع هم شي نو صرف د دُنیا نقصان دي. په کروړونو افسوس! د ژبي د حفاظت سوچ ډیر

کم پاتې دې، يقيناً د ژبې د حفاظت نه کولو په سبب د دُنیا د نقصان سره سره د آخرت د بربادۍ هم پوره پوره امکان دې.

بک بک کی یه عادت نه سر حشر پھنساوے

اللہ زباں کا ہو عطا قُفْلِ مدینہ (وسائل بخشش ص ۲۶)

د تر تر دا عادت مې هلاک نه کړي په محشر کښ

د ژبې را عطا کړې الله قُفْلِ مدینہ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

خبرې کولو والا ډیر خل افسوس کوي

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! دا حقيقت نه شي رد کيدې چه په خاموشه اوسيدو کښ د پښيمانۍ امکان ډیر کم دې. او په موقع او بې موقع د ”خبرو کولو“ عادت ډیر ځله بنده په SORRY وئيلو، او په معافۍ غوښتلو مجبوروي، يا په زړه کښ پښيمانه وي، چه که ما دلته څه نه وې وئيلي نو ډیر به ښه وو. ځکه چه زما په خبره کولو د مخامخ کس په زړه کښ زما رعب ختم شو، [زما د ډيرو خبرو په وجه راته] نيغې نيغې خبرې واوړولې شوې، فلانکې را نه خفه شو، فلانکې [زما د خبرې په وجه] شرمنده شو، د فلانکې زړه اوزاريدو. خپل عزت مې هم خراب شو وغيره وغيره. د حضرت سيدنا محمد بن نضر حارثي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْه نه روايت دې: په زياتو خبرو کولو وقار (يعني رُعب) ختمېږي. (الصُّنْت لابن ابی الدنيا ج ۷ ص ۶۰ رقم ۵۲)

د وئيلوپه وجه ”پنيماتيا نه“

”د نه وئيلوپه وجه پنيماتيا“ ښه ده

دا رښتيا دي: چه د ”وئيلو“ په وجه پنيماتيا نه د ”نه وئيلو“ په وجه پنيماتيا ښه ده، او د ”زيات خوراك كولو“ په وجه پنيماتيا نه په ”كم خوراك كولو“ پنيمانه كيدل ښه دي، څوك چه زياتې خبرې كوي هغه په مصيبتونو كښ نځښلي او څوك چه د زيات خوراك كولو عادت لري هغه خپله معده تباه كړي او اكثر د وجود په پير والي كښ اخته شي او په قَسَم قَسَم بيمارو كښ گرفتار شي. كه چرې په ځوانۍ كښ د مرضونو نه بچ پاتې شي نو د ځوانۍ د رخصتيدو نه پس كله كله په بيشميره مرضونو كښ اخته شي. د زيات خوراك د نقصانونو او د وجود د پير والي د علاج د معلومات حاصلولو د پاره د فيضانِ سُنّت د جلد اوّل باب ”د خيتې قُفلِ مدينه“ اولولۍ.

چارا په فائده كښ وي

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! كه مونږه غور او كړو نو ږوند په فائده كښ دې ځكه چه هغه پردو ښځو ته د كتلو نه، آمرد [يعني بې كيرې ښكې هلكانو] باندې د مزې اخستلو نه ډك نظر اچولو نه، د فلمونو او ډرامو كتلو نه، د نيم پينټ والا ښكاره زنگونانو او ورنونو ته د كتلو نه او د بدنظري د نورو گناهونو نه بچ وي. هم دغه رنگ چارپا هم د

ژبې د بې شمیره آفتونو نه په حفاظت کښ وي. امير المؤمنين حضرت سيّدنا ابوبکر صدیق رضي الله تعالى عنه فرمائي: افسوس چه زه چارې وې خو چه د الله د ذکر د حده پورې وينا (يعني د وئيلو طاقت) را ته حاصل وې. (مرقاۃ المفاتيح ج ۱۰ ص ۸۷ تحت الحديث ۵۸۲۶)

په ”احياء العلوم“ کښ دي: حضرت سيّدنا ابو درداء رضي الله تعالى عنه يوه ژبه چلوونکي [يعني ډيرې خبرې کولو والا] ښځه اوليدله نو اوښې فرمائيل: که دا چارې وې نو د دې په حق کښ به غوره وې. (احياء العلوم ج ۳ ص ۱۴۲)

کور به د آمن خائ څنگه جوړ شي

زمونږه د خوږ خوږ آقا صلی الله تعالى علیه و آله وسلم د خوږ صحابي رضي الله تعالى عنه د ارشاد نه د خاص طور زما هغه اسلامي خويندې درس حاصل کړي کومې چه هر وخت په ”تا وئيلي ما وئيلي“ او ”ته داسې زه داسې“ کښ آخته وي. او د دې خائ خبرې هلته او د هغه خائ خبرې دلته وړلو راوړلو نه نه اوزگارېږي. که اسلامي خويندې په صحيح معنو کښ په خپلو ژبو ”قفلي مدينه“ اولگوي نو د هغوئي د کور پرېشانۍ، د خپلوانو سره خفگانونه، د خوانښې او هنګور جګړې وغيره ډيرې مسئلې به حل شي او ټول خاندان به د آمن مرکز جوړ شي. ځکه چه د کور زياتې جګړې د ژبې د بې ځايه استعمال په وجه کيږي.

د خوانبې او ښځور د جگړو د ختمولو مَدَنِي نسخه

که خوانبې رټل کوي نو ښځور ته پکار دي چه صرف او صرف صبر د کوي او خوانبې ته د په جواب کښ يو لفظ هم نه وائي او خپل خاوند ته د هم گيله نه کوي او د خپل پلار په کور کښ د هم څه نه وائي. بلکه تندې د هم نه گونجې کوي. او په خپلو پچو او لوبښو وغيره د هم خپله غصه نه سروي. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** کاميابه به شي. وائي چه: ”يو چپ کس په سلو کسانو بر وي.“ هم دغه رنگ که چرې ښځور خپلې خوانبې سره جگړه کوي نو خوانبې له پکار دي چه د هيڅ قسم جواب نه ورکوي. صرف خاموشي د اختيار کړي. د کور يو کس تر دې چه خپل ځوئ ته د هم د دې خبرې گيله نه کوي. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** د دې خبرې چه: ”يوه خاموشي سل خپرونه“ مطابق به سکون اومومي. او جي بالکل که په صحيح معنو کښ د سک مدينه عُنَى عَنْهُ په دې ”مدني نسخه“ باندې عمل اوکړې شي نو **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** ډير زر به د خوانبې او ښځور جگړې ختمې شي او کور به د امن مرکز جوړ شي. د خوانبې او ښځور د جگړو د علاج د پاره د حکمت نه دك مدني گلونو باندې مشتمله V.C.D ”گهر امن کا گواهه کيسے بنے!“ د مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ نه حاصله کړئ يا ئې د

دعوتِ اسلامي په ويب سائټ www.dawateislami.net باندې
اوگورئ. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** د دې V.C.D په برکت ډیر کورونه د
امن مرکز جوړ شوي دي.

هې ددبه خاموشي ميں بيت بهي هې پنهان
اے بھائی! زباں پر تو لگا قفلِ مدینہ (وسائلِ بخشش ص ۲۶)
خاموشی کنیں ددبه ده او رُعب دې پکنیں پت
ته اولگوہ په ژبه وروره قفلِ مدینہ
صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد
د ژبې په خدمت کنیں درخواست

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! چه كله ژبه صحيح چليږي او ښې
ښې خبرې كوي نو د دې فائده به ټول وجود ته رسي، او كه كږه
چليږي مثلاً څوك ئې اورتو، چا ته ئې كنز لې او كړې، د چا بې عزتي
ئې او كړه، غيبت او چغلي ئې او كړه، نو كله كله په دُنيا كښ هم [د
انسان] وجود وهل اوخوري. زمونږ خوږ خوږ او د ټولو نه ښه ښكلي
اخلاق لرونكي آقا **صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** فرمائي: ”چه كله په انسان سحر
راشي نو د ده ټول اندامونه په ډيره عاجزئ ژبې ته وايي: زمونږ په باره
كښ د **الله تعالی** نه اوږيره، ځكه چه مونږه ستا سره تړلي يو، كه ته
سمه وې نو مونږ به هم سم يو، او كه ته كږه شوې نو مونږ به هم
كاره شو.“ (شُئْن ترمذی ج ۴ ص ۱۸۳ حديث ۲۴۱۵)

يارب نہ ضرورت کے سوا کچھ کبھی بولوں!
 اللہ زباں کا ہو عطا قفلِ مدینہ (وسائلِ بخشش ص ۲۶)
 یا رب چہ ضرورت نہ سوا ہیخ ہم نہ وایم
 د ژبی راعطا کرې اللہ قفلِ مدینہ
 صَلُّوا عَلَی الْحَبِیْب! صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّدٍ
 د بنی خبرې کولو فضیلت

د تاجدارِ رسالت صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم فرمانِ مبارک دې: پہ جتت کنب داسې بالا خانې [یعنې اوچت ځایونه] دي چہ د هغې بهر د دننه نه او دننه ئې د بهر نه ښکاري. یو اعرابي [دکلي یو کس] عرض اوکړو: یا رسول الله صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم! دا د چا د پاره دي؟ هغوئي صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اوفرمائیل: دا د هغه چا د پاره دي چہ بنې خبرې کوي، په خلقو طعام خوري، مسلسل روژې نیسي، او د شپې پاڅي او د الله تَعَالٰی د پاره نمونځ کوي چہ کله خلق اوده وي. (سنن ترمذی ج ۴ ص ۲۳۷ حدیث ۲۵۳۵)

آقا ﷺ د اوردې خاموشۍ والا وو

ګان رسول الله صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم طویل الصَّمت یعنی رسول الله صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د اوردې خاموشۍ والا وو. (شرح السنّة للبعوی ج ۷ ص ۴۵ حدیث ۳۵۸۹)
 مفسّر شهر حکیم الامت حضرت مفتي احمد یار خان رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ د دې حدیث پاک لاندې فرمائي: د خاموشۍ مطلب د دُنياوي خبرونه خاموشي ده ګنې د خوږ آقا صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ژبه مبارکه به د الله جلّ جلاله

په ذکر کښ هر وخت مصروفه وه. خلقو سره به يې ضرورته خبرې نه کولې. دا ذکر دې د جائزو خبرو، ناجائزه خبره خوئې ټول عمر په ژبه مبارکه کله راغلې نه وه. دروغ، غيبت، چغلي وغيره ئې ټول عمر کښ يو ځل هم په ژبه مبارکه نه وو راغلي. **حُضُور (صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم)** ټول حق او حق دې نو بيا باطل هغوئې ته څنگه رسيدې شي. **(مِرْآة السَّاجِدِ ج ۸ ص ۸۱)**

د خبرو کولو او خاموشي دوه قسمونه

فرمانِ مصطفیٰ **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم**: **إِمْلَاءُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِّنَ السُّكُوتِ وَالسُّكُوتُ خَيْرٌ مِّنْ إِمْلَاءِ الشَّرِّ** يعني ښه خبره کول د خاموشۍ نه غوره دي او خاموشي د بدې خبرې کولو نه غوره ده. **(شُعَبُ الْإِيمَان ج ۴ ص ۲۵۶ حديث ۴۹۹۳)** حضرت سيّدنا علي بن عثمان هجویری المعروف داتا گنج بخش **رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْهِ** په ”کَشْفُ الْمَحْجُوب“ کښ فرمائي: کلام (يعني خبرې کول) دوه قسمه دي، يو حق خبرې او دويم باطلې خبرې. هم دغه رنگ خاموشي هم دوه قسمه وي (۱) مقصدي خاموشي (مثلاً د آخرت د فکر کولو، يا په شرعي احکامو باندې د غور او سوچ وغيره کولو خاموشي) (۲) د غفلت نه ډکه خاموشي (يا مَعَاذَ اللّٰهِ **عَدْوَجَلَّ** د غَلَطُو خيالونو يا د دُنياوي بې کاره خيالونو نه ډکه خاموشي). هر چا ته د خاموشۍ په حالت کښ ښه ډير غور کول پکار دي، که چرې د ده خبره کول حق وي نو خبره کول د خاموشۍ نه غوره دي. او که چرې د ده خبرې باطلې وي نو د ده

خاموشي د خبرو کولو نه غوره ده. حضرت داتا گنج بخش رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ د خبرو کولو د حق یا باطله کیدو په باره کښ د پوهه کولو د پاره یو حکایت نقل کوي: یو ځل حضرت سیّدنا ابوبکر شبلي بغدادی رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ د بغداد شریف په یوه محله تیریدلو نو د یو کس نه ئې دا واوریدل: **السُّكُوتُ خَيْرٌ مِنَ الْكَلَامِ** یعنی خاموشي د خبرو کولو نه غوره ده. هغوئې رحمۃ اللہ تعالیٰ علیہ هغه ته او فرمائیل: ستا د خبرو کولو نه ستا خاموشي غوره ده. او زما خبرې کول د خاموشي نه غوره دي.

(ماخوذ از کشف المحجوب ص ۴۰۲)

د بي حيا خبرې تعريف

خومره خوش نصيبه دي هغه اسلامي ورونږه او اسلامي خویندې! خوك چه صرف د ښو خبرو د پاره خپلې ژبې ته حرکت ورکوي او ډیر ډیر د ”نیکې دعوت“ خلقو ته رسوي. افسوس! نن صبا به د خلقو د ناستې داسې کم ځایونه وي چه هغه به د بي حیائي د خبرو نه پاک وي تر دې چه مذهبي انداز لرونکي خلق هم د دې نه بچ نه پاتي کېږي. کیدې شي چه هغوئې ته معلومه نه وي چه فحش [یعني د بي حیائي] خبره څه ته وائی؟ نو واورئ! د بي حيا خبرو تعريف دا دې: **التَّعْبِيرُ عَنِ الْأُمُورِ الْمُسْتَقْبَحَةِ بِالْعِبَارَاتِ الصَّرِيحَةِ** یعنی شرمناک کارونه (مثلاً گنده او بد معاملات) په ښکاره الفاظو کښ بیانول.

(احیاء العلوم ج ۳ ص ۱۵۱)

هغه ځلې چې د مزې اخستلو د پاره فضول د ودونو د خَلَوَتُونو [يعني د
 ښځې او د خاوند د يواځې ځای خبرې] او په پرده کښ د ساتلو خبرې
 چيرې. او د بې حيايې خبرې کولو والا بلکه صرف د هغې په اوریدو
 زړونو خوشحالولو والا، ګنده کنزلي کولو والا، بې شرمه اشارې
 کولو والا، د دې غلطو اشارو نه مزې اخستلو والا او د ”ګنده مزو“
 اخستو د پاره فلمونه او ډرامې (ځکه چې دا عام طور د بې حيايې نه ډک
 وي) کتولو والا د يو زړه درزونکې روايت بيا بيا اولولي او د الله تعالی
 د یرې نه د په لږزان شي. چنانچه

د ځلې نه به ئې وینه او نو بهیري

منقول دي چې: د څلور قسمه دوزخیان به د خوټکیدلو اوبو او د
 اور د مینځه منډې وهي او ویل و بُور (يعني هلاکت) به غواړي، په
 هغوئ کښ يو هغه کس چې د هغه د ځلې نه به وینه او نو بهیري،
 دوزخیان به وائي: ”په دې بدبخته څه شوي دي چې زمونږه په تکلیف
 کښ اضافه کوي؟“ او به وئیل شي چې: ”دې بدبخته به بدو او خبيثو
 (يعني ګنده) خبرو ته غوږ ايښودو او مزې به ئې ترې آخستې لکه د
 جماع [يعني د کور والي د خبرو نه.“ (اِتِّحَافُ السَّادَةِ لِلزَّيْبِي د ج ۹ ص ۱۸۷)

د غیرو ښځو او د امردو [يعني د ښکلو بې ګیرې هلکانو] په باره کښ
 راتلو والا ګنده وسوسو ته توجّه کولو والو، قصداً ځان په غلطو

خيالاتو کنب د مشغولولو والو او **مَعَاذَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ** د گنده کار د سوچ په ذريعه مزې اخستلو والو ته د بيان کړې شوي روايت نه عبرت حاصلول پکار دي.

نَهْ وَسَوْسَ آتَيْتَنِي مِنْهُ خِيَالَاتٍ

دے ذہن کا اور دل کا خدا! قُطْلِ مَدِينَه (وسائل بخشش ص ۲۶)

نه دِ راځي وسوسي ما ته، نه گنده خيالات

الله د ذهن او زړه را کړې قتلِ مدينه

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

د سپي په شکل کنب

حضرت سَيِّدُنَا اِبْرَاهِيمَ بن مَيْسِرَه **رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** فرمائي: ”د بي حیاتي خبرې کولو والا به په ورځ د قیامت د سپي په شکل کنب راځي.“

(اِتِّحَافُ السَّادَةِ لِلزَّبِيدِي ج ۹ ص ۱۹۰)

جنت حرام دي

د حُضُور تاجدارِ مدينه **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** فرمان مبارك دي: ”په هغه کس جنت حرام دي څو که څه د بي حیاتي د خبرې نه کار اخلي“

(الْضَّيْتُ لِابْنِ ابِي الدُّنْيَا ج ۷ ص ۲۰۴ حديث ۳۲۵)

د ووه مدني ګلونو فاروقی ګلدسته

اَمِيْرُ الْمُؤْمِنِيْنَ حضرت سَيِّدُنَا عمر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ فرمائي:
 ❀ د فضولو خبرو نه بچ کيدو والا ته حِکمت او دانائي [يعني عقلمندي]
 ورکولې کيږي. ❀ د فضولو کتلو يعني د څه ضرورت نه بغير اخوا ديخوا
 کتلو نه بچ کيدو والا ته خُشوع قَلب (يعني د زړه آرام) [نصيب کيږي]
 ❀ فضول طعام (يعني ډير زيات خوراک کول يا د لوړې نه بغير، صرف د
 خوند د پاره د قِسَم قِسَم خيزونه خوړل) پريښودو والا ته په عبادت کښ
 خوند ورکولې کيږي. ❀ د فضول خندا نه بچ کيدو والا ته رُعب او
 دَبْدبه ورکولې کيږي. ❀ د توقو تقالو نه بچ کيدو والا ته د ايمان
 نور نصيب کيږي. ❀ د دُنْيا د محبت نه بچ کيدو والا ته د آخرت محبت
 ورکولې کيږي. ❀ د نورو خلقو د عيبونو د لتولو نه بچ کيدو والا ته
 د خپلو عيبونو د اِصلاح توفيق ورکولې کيږي. (ماخوذاً از المنبهات ص ۸۹)

کاش چه داسې اوشي....

هر يو اسلامي ورور او اسلامي خور د د هرې مدني مياشتې په اولني
 کُل شريف [يعنې د کُل په ورځ] د دې رسالې د لوستلو عادت جوړ
 کړي. اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَالَى په خپل زړه کښ به عجيبه تبديلي محسوسه کړي.
 د مدني انعام نمبر ۴۵ او ۴۶ مطابق عمل د ژبې د حفاظت بهترينه
 ذريعه ده. لِهَذَا د فضولو خبرو کولو نه د بچ کيدو د عادت جوړولو د

پاره د ضروري خبرې هم په لږو الفاظو کښ کوي، او څه نه څه خبرې په اشارو او د لیکلو په ذریعه د کولو کوشش کوي او فضول خبره د ځلې نه وتلو په صورت کښ فوراً یو یا درې ځله د درود شریف لوستلو عادت جوړ کړی.

د یو صحابي د جنتي کیدو راز

زمونږه خوږ خوږ آقا، مكي مدني مصطفی صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم به د الله تَعَالٰی په عطا [يعني ورکړه] چه خلق څنگه اوليدل نو دا به ورته معلومه شوه، چه دا جنتي دې او که دوزخي؟ بلکه د راتلو والا په باره کښ به ورته د مخکښ نه معلوم وو چه دا جنتي دې او که دوزخي؟ چنانچه [يو ځل] د الله تَعَالٰی خوږ محبوب صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ارشاد اوفرمائيلو: څوک چه د ټولو نه مخکښ په دې دروازهراننوتو هغه جنتي دې. په دې کښ حضرت سَيِّدُنَا عَبْدُالله بن سلام رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ په دروازه راننوتلو، خلقو هغوئي ته مبارکي ورکړه او تپوس ئې ترې اوکړو چه آخر د څه عمل په وجه تاسو ته دا نیک بختي حاصله شوه؟ حضرت سَيِّدُنَا عَبْدُالله بن سلام رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ اوفرمائيل: زما عمل ډیر کم دې او د څه چه زه د الله تَعَالٰی نه اُمید لرم هغه زما د سيني [يعني زړه] سلامتيا او بې مقصده خبرې پريښودل دي. (الْصَّنَائِعُ لِابْنِ ابِي الدُّنْيَا ج ۷ ص ۸۶ رقم ۱۱۱)

د دې حديثِ پاك د الفاظو ”سَلَامَةُ الصَّدْر“ يعنې د ”سينې د سلامتيا“ نه مراد د زړه د لَعْوِيَّات (يعنې بې هوډه) او د حسد وغيره باطني مَرْضُونو نه پاك كيدل او په زړه كېنې د ايمان مضبوط او مستحكم كول دي.

رفتار كا گفترار كا كردار كا دے دے

هر عضو كا دے مجھ كو خدا قفل مدينه (وسائل بخشش ص ۶۶)

د رفتار او د گفتار او د كردار راكړې

راكړې د هر اندام الله قفل مدينه

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

د فضول خبرو مثالونه

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! فضول خبرې اگر چه گناه نه ده، خو په دې كېنې څه خير هم نشته. **سُبْحَنَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ!** حضرت سَيِّدُنَا عَبْدُ اللَّهِ بن سلام **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** ته د خوږ آقا **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ** په مباركه خُله د جَنَّتِ زيرې وركړې شو. په هغوئې **رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ** كېنې يو صِفَت دا هم وو چه هيڅ كله به ئې هم فضول خبرې نه كولې. د كوم كار سره به ئې چه څه تعلق نه وو د هغې په باره كېنې به ئې هډو تپوس نه كولو. خو افسوس! زمونږه چه د كومو معاملاتو سره د سره هډو تعلق هم نه وي، د هغې په باره كېنې هم فُضُول تپوسونه كوو. مَثَلًا

❀ دا د په خو واخستو؟ هغه په خو اوشو؟ فلانکي ځای کښ د پلاټ [يعني د زمکې] څه ریت چلیږي؟ ❀ که د چاکورته لار شویا چا نوې کور اخستې وي [یا ئې په کرایه نیولې وي] نو دا تپوسونه کیږي چه، په خو اوشو؟ خو کوتې پکښ دي؟ کرایه ئې خو ده؟ د کور مالک څنگه دې؟ (دا تپوس اکثر **مَعَاذَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ** [د الله پناه] د غیبت او تُهمت شروع کولو سبب جوړیږي، ځکه چه د دې جواب عام طور یې د شرعي اجازته څه داسې د گناهونو نه ډک وي: زمونږ د کور مالک ډیر سخت طبیعت، بې رحمه، کور، خر دماغه او شوم سړې دې) وغیره وغیره ❀ هم دغه رنگ چه څوک نوې دوکان، موټر، سکوتر وغیره واخلي. نو بې وجه د اخستو والا نه د هغې د ریت، د پائدارۍ، د نغدو، د قرضو او د قسطونو وغیره په باره کښ تپوسونه کیږي. ❀ هم دغسې د مریض نه چه هغه غریب صحیح خبرې هم نه شي کولې، د هغه نه هم ځینې تپوس له راتلو والا ناپوهه انسان لکه ”یو غټ ډاکټر“ داسې پوره پوره تپوسونه کوي او ټول تفصیل ترې معلوموي تر دې پورې چه د ایکسړې او د لیبارتۍ د رپورټونو تپوس هم ترې کوي او که چرې آپریشن ئې شوې وي نو فُضول ترې د ټکونو د شمیر تپوس هم

کوي. تر دې چه که ”د پردې د ځای“ څه مسئله وي نو ځينې بې شرمه د هغې په تفصيلي معلوماتو کولو کښ هم نه شرميږي. په داسې فضولياتو کښ ښځې هم د سړو نه کمې نه دي. ❀ د گرمۍ يا د يخنۍ په موسم کښ د هغې د کمۍ يا زياتۍ په موقع باندې بې حاجته خبرې کيږي مثلاً د گرمۍ په موسم کښ ځينې بې فائدي خبرې کوونکې به ”أف“ ”أف“ کوي او وائي به: يو خو نن صبا گرمي ډيره زياته ده او د پاسه ورسره ساعت په ساعت بجلي هم لاړه شي. ❀ هم دغسې په جمي کښ به د اداکارۍ سره جامنې رپوي او وائي به: نن خو ډيره زياته يخې ده. ❀ که د باران موسم وي نو بې ضرورته په هغې هم تبصرې کوي: مثلاً نن صبا بارانونه ډير زيات ورپيږي، هر طرف ته اوبه ولاړې دي، انتظاميه د ختو صفا کولو څه خيال هم نه کوي وغيره وغيره. ❀ هم دغه رنگ په ملکي او سياسي حالاتو باندې هم بغير د نيټ د اصلاح نه فُضول تبصرې او په مختلفو سياسي ډلو باندې بې ځايه اعتراضونه کيږي. ❀ که د يو ښار يا ملک سفر ئې کړې وي نو د هغه ځای د غرونو او د پټو او باغونو او شنو شنو ځايونو بې ضرورته نظارې بيانول، د هغه ځای د

کورونو او د سړکونو تفصیلات بې ضرورته بیانول وغیره وغیره، دا ټولې که فضول خبرې نه دي نو نور څه دي. البته دا یاد ساتئ! چه که مونږه په دې ذکر کړې شوو خبرو کولو څوک اووینو نو ضروري ده چه ځان د بدگمانۍ نه اوساتو ځکه چه کله کله ښکاره دُنيایوي خبرې هم د ښه نیت په سبب د ثواب کار جوړې شي، یا کم از کم په فضولو خبرو کښ نه شمیرل شي.

د فضولو خبرو کولو والا د دروغو د مبالغې د گناه نه بچ کیدل مشکل وي.

دا یاد ساتئ چه فضول خبرې کول گناه نه ده خو فضول خبرې به هله وي چه د کمي زیاتي نه بغیر صحیح صحیح خبرې بیان کړې شي، او که د دروغو مبالغې ئې اوکړې [يعني دروغ خبرې ئې پکښ شامل کړې] نو د گناهونو کندی ته اولیدو! د تشویش خبره دا ده چه داسې خبرې په صحیح ناپ تول بیانول چه د فضولو خبرو د حد نه تیرې نه شي دا ډیر مشکل کار دې اکثر پکښ دروغو مبالغې [يعني د خبرې زیاتولو دروغ] شامل شي، فضول گوږه کس ډیر ځله د غیبتونو، تهمتونو، عیبونو بیانولو او د زړه ازارولو وغیره [د گناهونو] په دَلَدَل

[يعني ختو] کښ پر يوځي. لڙدا خير په خاموشه اوسيدو کښ دې،
ځکه چه يوه خاموشي سل خيرونه.

کاش! چه د وئيلو نه مخکښ لږ د سوچ او تول کولو سعادت رانصيب شي.

واقعي که يو انسان د خبرې کولو نه مخکښ [د خبرې] د ”تَلَلو“
يعني د سوچ کولو عادت جوړ کړي نو هغه ته به خپلې بې شميره
فضول خبرې پخپله محسوسيدل شروع شي! که صرف ”فضول خبرې“
وي نو اگر چه گناه نه ده خو په دې کښ ډير قسم نقصانونه موجود
دي. مثلاً په دې خبرو کښ د ژبې خوزلو تکليف وي او قيمتي
وخت پرې برباديږي که دومره ساعت ذکرالله يا ديني مطالعه
اوکړې شي يا يو سنت بيان کړې شي نو د ثواب انبار به جوړ شي.

د دهشت گردۍ فضول خبرې

هم دغه رنگ **مَعَاذَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ** که چرې د دهشت گردۍ واقعه
پيښه شي نو بس خلقو ته د فضول بحث بلکه په بعضو صورتونو
کښ د گناهونو نه د ډک بحث موضوع په لاس ورغله، هر ځای د
هغې قيصې، بې بُنياده قياسونه، فُضُول تبصرې، په خپل اټکل په يوه
ډله [پارټۍ] يا ليډر وغيره باندې تهمت لگول وغيره. اکثر دا خبرې
صرف ”فضول“ نه بلکه په خلقو کښ د يرې خورويديو باعث، د

افواگانو د خوریدو او د هنگامو جوړیدو باعث هم جوړیږي. د دماکو او د دهشت گردۍ د واقعاتو اوریدلو او بیانولو نفس ډیر زیات شوق لري. کله کله د بنده په ژبه خو د دُعا الفاظ وي خو په زړه کښې ئې د یروونکو خبرونو د اوریدلو او اورولو په ذریعه د مزو اخستلو جذبه پټه وي. کاش! چه مونږه د نفس په دې شرارت پوهه شو او د دهشت گردۍ او دماکو د تذکرو نه د مزو اخستلو نه ځان اوساتو. خو په ظلم باندې د شهید کړې شوو خلقو، د زخمیانو او په تکلیف کښې د اخته مسلمانانو سره د همدردۍ، او خدمتونو او د امن او سلامتیا د دُعاگانو نه په شا کیدل نه دي پکار، ځکه چه دا د ثواب کارونه دي. بس چه کله هم داسې خبرو کولو او اوریدلو موقع راشي نو په خپل زړه غور کول پکار دي چه نیت مو څه دي؟ که بڼه نیت مو پکښې پیدا کړو خو ډیره بڼه ده، خو اکثر د داسې قسم خبرو مقصد صرف مزې اخستل وي.

صدیق اکبر به په خُله کښې کانږې کښودو

یاد ساتئ! ژبه هم د الله تعالی ډیر لوی نعمت دي. د دې په باره کښې به هم د قیامت په ورځ تپوس کیږي. ځکه د دې بالکل بې ځایه استعمال نه دي پکار. حضرت سیدنا ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه به قطعي د جنتي کیدو باوجود د ژبې د آفتونو نه ډیر زیات په احتیاط

کنب اوسيدو. چنانچه په احياء العلوم کنب دي چه حضرت سيدنا ابوبکر صديق رضي الله تعالى عنه به په خپله خله مبارکه کنب کانرې نيولې وو، چه هډو د خبرو کولو موقع په لاس را نه شي. (احياء العلوم ج ۳ ص ۱۳۷)

رکھ ليتے تھے پتھر سُن ابو بکر دہن میں

اے بھائی! زباں پر تو لگا قفلِ مدینہ (وسائلِ بخشش ص ۶۶)

ابوبکر به نيولې وو خله کنب کانرې

اے وروره! په خله اولکوه قفلِ مدینہ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

د خلويښتو کالو پورې د خاموشۍ مشق

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! که چرې تاسو واقعي د خاموشۍ عادت جوړول غواړئ نو په دې باندې په سنجيدگۍ سره غور کول غواړي. او ډير زيات مشق به کول پکار وي کني په سرسري کوشش کولو د ژبې قفلِ مدینه لگول گران دي. د ژبې د بې ځايه استعمالولو د تباهۍ نه د ځان اويروۍ او د خاموشۍ د عادت جوړولو پوره پوره کوشش اوکړئ. إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى کاميابي به ستاسو مقدّر جوړه شي، خو کوشش په استقامت سره کول پکار دي. راځئ چه د يو کوشش کونکي د استقامت حکايت واورو! حضرت سيدنا اَرطاه بن مُنذر رحمته الله تعالى عليه فرمائي: يو کس به د خلويښتو کالو پورې د خاموشۍ داسې مشق

کولو چه په خُله کښ به ئې کانرې اښودې وو تر دې چه د خوراک خښاک او د اوده کیدو نه سوا به ئې کانرې د خُلې نه نه راوړستو. (الصَّنْتُ لابْنِ اَبِي الدَنْيَا ج ۷ ص ۲۵۶ رقم ۴۳۸) یاد ساتئ! چه کانرې دومره وړوکې نه دې پکار چه د حلق نه ښکته تیر شي او په څه غټ مُشکل کښ مو واچوي او د روژې په حالت کښ کانرې په خُله کښ نه دي اښودل پکار ځکه چه د دې خاروه وغیره حلق ته تلې شي.

خبرې لیکل او د هغې حساب کونکې تابعې بزرگ

حضرت سَيِّدُنَا رَبيع بن خُثَيم رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د شلو کالو پورې دُنیاوي خبره په خُله نه ده کړې. چه کله به سحر شو نو قلم او دوات او کاغذ به ئې راواخستلو او پوره ورځ به ئې چه څه وئیل [غوښتل] هغه به ئې لیکل او ماښام به ئې (د هغه لیکلو شوو مطابق) خپل احتساب کولو. (احیاء العلوم ج ۳ ص ۱۳۷)

د خبرو اترو د محاسبې طریقه

د خپلې ”محاسبې“ [یعني حساب] کولو نه مراد دلته دا دې چه پخپله هره خبره باندې غور کول او د هغې په باره کښ د خپل ځان نه تپوس کول، مثلاً فلانکې خبره دي ولې کړې وه؟ په هغه ځای کښ د وئیلو څه حاجت وو؟ فلانکې خبره خو په دومره الفاظو کښ هم پوره کیدې شوه، په هغې کښ د فلانکې فلانکې الفاظ

زیات ولې وئیلی وو؟ فلانکي کس ته چه تا کومه خبره کړي وه د هغې په شریعت کښ اجازت نه وو، بلکه زړه ازاروونکي توبه وه. د هغه زړه به خفه شوې وي، زر کوه اوس توبه هم اوکړه او د هغه اسلامي ورور نه معافي هم اوغواړه. هغه بیتک [يعني د ناستې هغه ټولگي] ته ولې تلې وې؟ حالانکه تا ته معلومه هم وه چه هلته فضول خبرې کيږي، او په فلانکي فلانکي خبره کښ تا آو ولې وئیلی وو؟ هلته تا غیبت هم اوریدلې وو، بلکه تا غیبت په شوق هم اوریدلې وو. زر کوه اوس پخه توبه اوکړه او د داسې مجلسونو نه د لرې اوسیدو وعده هم اوکړه. هم دغه رنگ عقلمند انسان د خپلو خبرو بلکه د هرې ورځې د ټولو معاملاتو حساب هم کولې شي. دغسې خپلو گناهونو، خپلو بې احتیاطو او خپلو ډیرو کمزورو، او غلطو ته توجیه گرځیدې شي او د اصلاح ذریعه جوړیدې شي. د دعوت اسلامي په مدني ماحول کښ [د خپل ځان] حساب کتاب ته فکرمدینه وائي. او په دعوت اسلامي کښ هره ورځ کم از کم د دولسو منډو د فکرمدینه کولو او په دغه دوران کښ د مدني انعاماتو د رسالې ډکولو ترغیب ورکولې کيږي.

ذکر و دود هر گهړی وړ د زباں ربه

میری فضول گوئی کی عادت نکال دو (وسائل بخشش ص ۱۶۳)

هر وخت د وي زما په ژبه ذکر او درود
لرې کړې د فضولو خبرو زما عادت

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

عمر بن عبد العزيز په زوره زوره او ژړل

حضرت سيّدنا ابو عبدالله رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ فرمائي: ما واوريدل چه يو عالم صاحب د حضرت سيّدنا عمر بن عبد العزيز رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ په مخکښ او وئيل: "خاموشه عالم" هم د وئيلو والا عالم په شان دې. هغوئي او فرمائيل چه: زما په خيال وئيلو والا عالم به په ورځ د قيامت د خاموشه پاتي کيدو والا عالم نه غوره وي. ځکه چه د وئيلو والا فائده خلقو ته رسي او خاموشه پاتي کيدونکي ته صرف ذاتي فائده رسي. هغه عالم صاحب او وئيل: يَا اميرَ الْمُؤْمِنِينَ! آيا تاسو د خبرو کولو د فتنو نه نا خبره ئي؟ حضرت سيّدنا عمر بن عبد العزيز رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ چه دا واوريده نو ډير زيات ئې اوژړل. (الصَّيِّدُ لابن أبي الدنيا ج ٧ ص ٣٤٥ رقم ٦٤٨) د الله جَلَّ جَلَّالُهُ د په هغوئي رحمت وي او د هغوئي په خاطر د زمونږه بې حساب به بڅښنه اوشي. آمين بِحَاجَةِ النَّبِيِّ الْأَمِين صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

د حکايت وضاحت

خوږو خوږو اسلامي ورونډو! زمونږ د بزرگانو احتياطونه او د الله تعالی د ډيرې جذبه مرحبا! البته په دې خبره کښ هيش شک نشته چه د

مُحْتَاط عُلَمَائے دین وعظ او نصیحت کول، شرعي احکام بنودل، د مُبَلِّغینو د سُنَّتو نه ډک بیان کول، د نیکی دعوت ورکول د خاموشی په مقابله کښ ډیر زیات افضل عمل دې. خو د هغه عالم صاحب د سَيِّدُنَا عُمَر بن عبدالعزیز رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ په خدمت کښ د خبرداره کولو په طور دا عرض کول ”چه آیا تاسو د خبرو کولو د فتنو نه نا خبره ئې؟“ په خپل حائ صحیح وو او د اَمِیرُ الْمُؤْمِنِین رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ د الله تَعَالٰی د یرې نه په زوره زوره ژړل هم د هغه عالم رَبَّانِی په هغه جُمْلَه د مکمل رسیدلو [یعني پوهه کیدلو] په وجه وو. واقعي ښې خبرې کول اگر چه د مخلوق ته فائده ورکونکي دي خو پخپله د وئیلو والا د پاره په دې کښ د ډیرو فسادونو خطرې شته دي. مثلاً که ښه مُبَلِّغ وي نو د خپل فصاحت و بلاغت او په روانی سره د خبرو کولو په وجه خلقو د طرف نه شاباش او وا وا کیدو په وجه یا صرف په خپلو صلاحیتونو باندې د تَکَبُّر په وجه، یا خپل ځان ته د ”خه“ گنړلو او نور خلق د سپک گنړلو په وجه یا صرف د خپل نفس د پاره په نورو خلقو د خپل رُعب اچولو او د خپل وا وا کولو د پاره د ښو ښو محاورو او ښو ښو جُملو، وغیره وئیلو د ترکیبونو کولو په وجه او د هغې د پاره د مشکلو یا ښکلو ښکلو الفاظو وئیلو وغیره وغیره په فتنو [یعني فسادونو] کښ اخته کیدې شي. که چرې په عربي وئیلو

کښ ماڼر وي نو په خبرو او بيان کښ د خپلې عربی زده کیدو د رُعب اچولو د پاره د عربی د ډیرو ډیرو مقولو [یعني متلونو] وغیره استعمالولو په فتنه [یعني فساد] کښ اخته کیدې شي. هم دغه رنگ چه د چا اواز ښه وي هغه هم د خطرو سره مخامخ وي. ځکه چه خلق اکثر د داسې کسانو صفت کوي او د هغې په وجه هغه د ځان غټ گنړلو او د مغروره کیدو اوبښه آواز د الله پاک د تحفه گنړلو په ځای د خپل کمال گنړلو وغیره وغیره غلطو په خطره کښ اخته کیدې شي. نو د هغه عالم رباني د ”خبرو کولو“ متعلق خبردارې په خپل ځای بالکل صحیح وو او واقعي په کوم مبلّغ کښ چه ذکر کړې شوي غندلي شوي عیبونه وي د هغه وئیل د هغه د خپل ځان د پاره ډیره غټه فتنه [یعني فساد] او د آخرت د بربادۍ ذریعه ده اگر که مخلوق ته د هغې فائده رسي.

خبرې د فضولیاتو نه د پاکولو بهترینه نسخه

څوک چه واقعي په خپلو خبرو کښ د کمی راوستو خواهش لري د هغوئ د پاره د خپلو خبرو د تکللو او خپلې خبرې د بې ځایه یا د ضرورت نه زیاتو الفاظو او د مختلفو غلطو نه د پاکولو، او د نقصاني خبرو بلکه د فضولیاتو د شاملیدو نه د بچ کولو د پاره د ”إحياء العلوم“ نه یوه بهترینه نسخه وړاندې کیري. چنانچه د حُجَّة الاسلام

حضرت سيّدنا امام محمد بن محمد غزالي رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د فرمان خلاصه ده: د خبرو څلور قسمونه دي (۱) مُكَمَّلَه نُقْصَان وركوونكي خبره (۲) مُكَمَّلَه فائده منده خبره (۳) داسې خبره چه هغه نقصان وركوونكي هم وي او فائده منده منده هم وي. او (۴) داسې خبره چه په هغې كښ نه فائده وي او نه نقصان. پس د اولني قسم خبره چه مكمل نقصان وركونكي ده، د هغې نه هميشه پرهيز كول ضروري دې، او هم دغه رنگ د دريم قسم خبرې نه چه په هغې كښ فائده او نقصان دواړه دي، د هغې نه هم بچ كيدل ضروري دي. او څلورم قسم په فضولياتو كښ شامل دې چه نه پكښ فائده شته او نه نقصان، ځكه په داسې خبرو كښ خپل وخت ضائع كول هم د يو قسم نقصان دې. د دې نه پس صرف د دويم قسم خبره پاتي كيږي يعنې په خبرو كښ دريمه حصه (۷۵ فيصده) خبرې خو د استعمال قابلي نه دي او صرف څلورمه حصه (يعني ۲۵ فيصده) خبرې فائده وركونكي دي. بس هم دا د استعمال قابلي دي خو په دې قابل استعمال خبرو كښ دننه د نړۍ شان رڼا كارۍ، د اداكارۍ، د غيبت، د دروغو د مُبالغو [يعني د خبرې زياتولو] ”د خپل ځان بڼه ظاهرو لولول آفت“ يعني د خپل فضيلت او د خپلې پاكي د بيانولو وغيره وغيره انديښنې شته دي، او په فائده مندو خبرو كولو كولو كښ په

فضولو خبرو کښ د آخته کیدو، او بیا د هغې په ذریعه نور مخکښ پکښ د گناه د کیدو وغیره وغیره خطري شاملې دي، او دا [د فُضولو او د گناه د خبرو] شاملیدل پکښ په داسې نازکه طریقه کيږي چه په هغې بنده پوهه هم نه شي، لِهذا د دې قابل استعمال خبرې په ذریعه هم انسان په خطرو کښ گیر وي. (مُلَخَّصٌ از احیاء العلوم ج ۳ ص ۱۳۸)

پُچپ رهنے میں سوکھ ہیں تو یہ تجربہ کر لے

اے بھائی! زباں پر تو لگا قُفلِ مدینه (وسائلِ بخشش ص ۶۶)

خاموشی کښ دي سل خيرونه اوکړه تجربه

اے وروره په خُله اولکوه قُفلِ مدینه

بې وُقفه بې سوچه خبره کوي

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! عقلمند اول خبره ټلي بيا ئې کوي او د بې وُقفه په زړه کښ چه څه راځي هغه وائي. اگر که د هغې په وجه هغه خومره هم ذليله شي. چنانچه حضرت سيّدنا حسن بصري عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي فرمائي: په خلقو کښ د ا خبره مشهوره وه چه د عقلمند ژبه د هغه دزړه نه شاته وي، هغه د خبرې کولو نه مخکښ د خپل زړه نه تپوس کوي يعني غور کوي چه دا خبره اوکړم که نه؟ که فائده منده وي نو او ئې کړي گني خاموشه پاتي شي. او د بيوُقفه ژبه د هغه د زړه مخښې ته وي چه د زړه نه د تپوس کولو هډو موقع نه راځي، بس چه څه په خُله ورځي هغه وائي. (مُلَخَّصٌ از تنبيه الغافلين ص ۱۱۵)

د وئيلو نه مخکښ د تول کولو طريقه

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! ياد ساتئ! زمونږه خوږ خوږ آقا مګی مَدَنِي مُصْطَفٰی صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کله هم په خپله مبارکه ژبه يو فالتو لفظ هم نه دې فرمائيلې، او نه ئې کله قَهَقَهه¹ لګولي ده. کاش! چه دا د خاموشۍ او په زوره د نه خندلو سُنَّتونه هم عام شي. اے کاش چه! مونږه د ”وئيلو“ نه مخکښ د ”تول کولو“ عادت جوړ کړو. د تول کولو طريقه داده چه الفاظ په ژبه باندې د ادا کولو نه مخکښ د خپل زړه نه دا تپوس اوکړې شي چه د دې خبرې مقصد څه دې؟ آيا زه چا ته د نيکۍ دعوت ورکووم؟ آيا زه چه دا کومه خبره کول غواړم په دې کښ زما يا د يو بل کس خير شته دې؟ زما په دې خبره کښ څه داسې مبالغه [يعني زياتې] خو نشته چه هغه ما په دروغو کښ اخته کړي، صدرالشریعة، بدرالطریقه، حضرت علامه مولانا مفتي محمد امجد علي اعظمي رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ د دروغو د مُبالغې دا مثال ورکړې دې: ”که يو ځل راغلې وي او دا ئې اووئيل چه زَر ځله راغلې نو دروغژن دي.“ (بهار شریعت ج ۳ حصه ۱۶ ص ۵۱۹) دا سوچ د هُم اوکړي چه زه چرې د چا په دروغو صِفَت خو نه کووم؟ د چا غيبت خو نه کووم؟ زما په دې خبره خوبه د چا زړه ته څه تکليف او نه رسي؟

¹ [قَهَقَهه هغه خدا ته وائي چه بل ئې اوريدې شي]

که دا خبره اوکړم نو د پښیمانتیا په وجه خپله خبره د بیرته اغستلو یا د معافۍ غوښتلو حاجت خو به نه راځي؟ چرې خپل یا د بل چا راز خو نه ښکاره کووم؟ د خبرې کولو نه مخکښ که په تکللو کښ دا خبره مخښې ته راشي چه په دې خبره کښ نه فائده شته او نه نقصان، او نه پکښ ثواب شته نه گناه، نو بیا هم په دې خبره کولو کښ د یو قسم نقصان شته دې، ځکه چه ژبې ته د فُضُول او بې فائده خبرو د تکلیف ورکولو په ځای که **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) او وئیلې شي یا درود شریف اولوستلې شي نو یقیناً په دې کښ فائده فائده ده او دا د خپل قیمتي وخت بهترین استعمال دې. د داسې عظیمې فائدې ضائع کیدل هم ضرور نقصان دې.

ذکر وږود هر گهړی وړ د رڼا رڼه

میری فُضُول گوئی کی عادت نکال دو (وسائل بخشش ص ۱۶۴)

هر وخت د وي زما په ژبه ذکر او درود

لرې کړې د فُضُول خبرو زما عادت

د خاموشه اوسیدو طریقه

خوږو خوږو اسلامي ورونو! فضول خبرې کول اگر چه گناه نه ده خو په دې کښ محرومه کیدل او ډیر نقصانونه موجود دي. لږه دا دې نه بچ کیدل ډیر ضروري دي. کاش! کاش! اے کاش! چه د

خاموشی د عادت جوړولو د پاره مونږ ته په ژبه باندې د ”قُفْلِ“
مدینه“ لگولو سعادت رانسیب شي.

حکایت: حضرت سَيِّدُنَا مُوَرِّقُ عَجَلٍ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيَّه فرمائي چه يوه داسې
مُعَامَلَه چه ما د شلو کالو پورې د هغې د حاصلولو کوشش کولو خو
حاصله مې نه کړې شوه، خو بيا هم د هغې د حاصلولو کوشش پري
نه ښودو. تپوس ترې اوکړې شو: هغه کوم اهم خيز وو؟ او ئې
فرمائيل: خاموشه اوسيدل. (الزهد للامام احمد ص ۳۱۰ رقم ۱۷۶۲)

د خاموشی طلب لرونکي ته پکار دي چه په خُله باندې د وئيلو
په ځای هره ورځ څه نه څه خبرې په لیکلو يا په اشاره هم کوي.
إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى په دې طریقه به ئې د خاموشی عادت شروع شي.
الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ د دعوتِ اسلامي د طرف نه د نیک جوړولو په
عظیمه نُسخه ”مدني انعامات“ کښ یو مدني انعام دا هم دې چه:
آیا نن تاسو د ژبې د قُفْلِ مدینه لگولو په ذریعه د فضولو خبرو نه د بچ
کیدو د عادت جوړولو د پاره څه نه څه په اشاره او کم از کم خلور
خُله د لیک په ذریعه خبرې کړي دي؟ د خاموشی د عادت جوړولو د
کوشش په دوران کښ داسې هم کیدې شي چه د فضولو خبرو نه د
بچ کیدو په کوشش کښ یو څو ورځې کامیابي حاصله شي خو بیا د
خبرو کولو عادت د مخکښ په شان شي. که چرې داسي وي نو همت
مه بیلئ، بیا بیا کوشش کوئ، که جذبه د رښتیني وي نو کامیابي به

ضرور حاصله شي. د خاموشي د عادت جوړولو د مشق کولو په دوران کښ خپل مُسکې اوسيدل مناسب دي. ځکه چه چرې څوک دا محسوسه نه کړي چه گني ته د هغه نه خفه ئې، ځکه د مخ پر سولې نيولې دې. د خاموشي د کوشش په ورځو کښ غصه زياتيدې شي، که چرې څوک ستاسو په اشاره پوهه نه شي نو هغه ته هيڅ کله غصه مه کوئ. ځکه چه چرې د بې ځايه زړه ازارولو وغيره په گناه کښ آخته نه شی. د اشارې وغيره په ذريعه خبرې کول صرف د هغه چا سره مناسب دي د چا سره چه ستاسو ذهن مطابقت لري. نا اشنا او ستاسو د طبيعت نه ناواقفه کس کيدې شي چه د اشارو وغيره په ذريعه د خبرو په وجه ستاسو نه ”خفه“ شي، لهدا د هغه سره ضرورتاً په ځله خبرې کوئ.

بلکه په ډيرو صورتونو کښ په ځله خبرې کول لازم هم وي مثلاً د سلام کوونکي د سلام جواب ورکول وغيره، د چا سره د ملاقات کولو په وخت کښ سلام کول په اشاره نه بلکه په ځله کول سُنّت دي. دغه شان که څوک وړ [يعني دروازه] اوټکوي او د دننه نه تپوس اوکړې شي چه څوک ئې؟ نو په جواب کښ د بهر کس ”مدينه!“ يا ”وړ بيرته کړه“ يا ”زه يم“ وغيره نه وائي، بلکه سُنّت دا دي چه خپل نوم د اوبنائې.

په ښه شان رابلل کوي او ثواب حاصلوي

په شونډو د ”شيت شيت“ آواز کول او رابلل يا مُتَوَجِّي کول ښه طريقه نه ده. که نوم معلوم وي نو په داسې صورت کښ د ”مدينه“ په آواز رابلل نه دي پکار بلکه په نوم يا په گڼيت رابلل سُنَّت دي. خاص طور په استنجاء خانو کښ يا په گنده ځايونو کښ د ”مدينه“ وئيلو نه بچ کيدل سخت ضروري دي. که د چا نوم ورته نه وي معلوم نو د هغه علاقې د رواج مطابق په ادب سره رابلل پکار دي، مثلاً زمونږه په معاشره کښ عام طور ځلمي ته وروره، او د پوخ عمر کسته تره، کاکا، لالا، ماما، بابا وغيره وئيلې کيږي. بهر حال چه کله هم چا ته څوک غږ [يعني آواز] کوي نو د مومڼ د زړه د خوشحالولو د ثواب په نيت د ښه نه ښه انداز او پوره نوم اخستل پکار دي، او د موقعې په مناسبت ورسره په آخړه کښ د ”وروره“، يا ”صاحبه“ وغيره لفظ اضافه هم پکار ده، که حج ئې کړې وي نو د حاجي صاحب لفظ د ورسره شامل کړې شي. چا ته چه آواز [يعني غږ] شوې وي هغه د لَبَّيْكَ (يعني زه حاضر يم) او وايي. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** د دعوت اسلامي په مدني ماحول کښ اکثر د چا د غږ کولو په جواب کښ لَبَّيْكَ وئيلې کيږي او دا په اوريدو کښ ډير ښه لگي. په دې باندې د مسلمان زړه خوشحاليږي. او **حُضُورِ اکرم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم**

به چه صحابه کرام **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ** رَابِل نو په داسې موقعو باندې د صحابه کرام **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ** د طرف نه په لَبِيك وئيلو سره جواب ورکول په حديثونو کښ ذکر شوي دي. د دې نه علاوه د يُو وَلِي الله د عمل نه هم د دې ثبوت موجود دې. چنانچه د کروړونو حنبلانو عظيم پيشوا [يعني امام] حضرت سيدنا امام احمد بن حنبل **رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ** به چه چا د مسئلې د پوښتنې د پاره ځان ته مُتَوَجَّه کولو نو اکثر به ئې لَبِيك فرمائيلو. (مناقب الامام احمد بن حنبل للجوزي ص ۲۹۸) د مسنون دعاگانو په مشهور کتاب ”حَصْنِ حَصِين“ کښ دي. چه که څوک تا ته غږ اوکړي نو په جواب کښ لَبِيك وايه. (حصن حصين ص ۱۰۴)

د خاموشۍ د برکت درې مدني سپرلي

(۱) د خاموشۍ په برکت دیدارِ مصطفی **ﷺ**

د يوې اسلامي خور د ليک خلاصه ده: د دعوتِ اسلامي اشاعتې ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِيْنَةِ د طرف نه جاري شوې د خاموشۍ په اهميت د سنتو نه ډک د بيان کيسټ مې چه واوريدو نو د ژبې د قُفْلِ مدينه لگولو ترکيب مې شروع کړو يعنې د خاموشۍ د عادت جوړولو سلسله مې شروع کړه. په درې ورځو کښ ما ته دا اندازه اوشوه چه مخکښ به ما څومره فالتو خبرې کولې. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** د خاموشۍ په برکت ما ښه ښه خوبونه ليدل شروع کړل. د فضول خبرو نه د بچ

کیدو د کوشش په دریمه ورځ ما د مکتبۃ المدینة نه جاري شوې د
سُنَّتو نه د ډک بیان کیست په نوم د ”إِطَاعَتِ کَسے کہتے ہیں“ [یعني
فرمانبرداري څه ته وائي] واوریدو. د شپې چه اوده شوم نو **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ**
عَزَّوَجَلَّ په کیست کښ بیان شوې یوه واقعه ما په خوب کښ اولیدله!
د جنگ حال وو، سرکارِ مدینه **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** د دُښمنانو د
جاسوسۍ د پاره حضرت سَيِّدُنَا حُدَیْفَه **رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ** اولیري، هغوئي
رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ چه د کافرو خیمو ته اورسي نو هغوئي **رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ** ته د
کفرانو سردار ابو سُفیان (چه هغوئي لا مسلمان شوې نه وو) ولاړ ښکاره
شي، حضرت سَيِّدُنَا حُدَیْفَه **رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَنْهُ** دا د غنیمت موقع اوگنږي
او چه څنگه په کمان کښ غشې کيږدي نو د سرکارِ دو عالم
صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم حکم ور یاد شي (چه د هغې مفهوم دې: څه چیر
چار مه کوه؟). چنانچه د خپل مدني امیر اطاعت [یعني فرمانبرداري]
اوکړي او د غشي وښتلو نه قلاړ شي، بیا حاضر شي او د تاجدار
رسالت **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم** په خدمت کښ خپله کارکردگي وړاندې
کړی. **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ!** ما ته په دې خوب کښ د سرکارِ مدینه **صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی**
عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم او د دوو صحابه کرامو **عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان** واضحه دیدار نصیب شو،
باقی ټولې نظارې راته خړې خړې ښکاریدلې. نور ئې دا لیکي وو چه
صرف د درې ورځو د فضولو خبرو نه د بچ کیدو په وجه په ما

باندې د آقا ﷺ ډير كرم اوشو. بس زما دا خواهش دې
 چه كله هم زما د خُلي نه خه فالتو ټكې او نه ووځي. تاسو دُعا كوي
 چه زه په خپل كوشش كښ كاميا به شم.

خصوصاً اسلامي خويندو ته به په دې خوش نصيبه اسلامي خور
 باندې ډير رشك كيږي [يعني خواهش به لري چه مونږ ته هم دا سعادت
 نصيب شي]. د كومې يوې اسلامي خور خاموشي اختيارول واقعي ډيره
 غټه خبره ده، ځكه چه د سړو په مُقابله كښ عموماً ښځې زياتې
 خبرې كوي.

الله زباں كا هو عطا قفلِ مدينه

میں کاش! زباں پر لوں لگا قفلِ مدينه (وسائلِ بخشش ص ۶۶)

الله را عطا كړې د خُلي قُفلِ مدينه

په ژبه اولگومه زه کاش! قُفلِ مدينه

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

(۲) په علاقه كښ مدني ماحول جوړولو كښ

د خاموشۍ كردار

يو اسلامي ورور سگ مدينه غُفَى عَنْهُ ته مكتوب [يعني خط] را اوليږو،
 د دهغې خلاصه ده چه د ”دعوتِ اسلامي“ د سُنَتو نه ډكه اجتماع
 كښ د خاموشۍ متعلق د سُنَتو نه ډك بيان اوريدونه مخكښ به ما د

مدني ماحول سره د تعلق لرلو باوجود ډيرې فُضُول خبرې كولې. څه خاص په كثرت به مې درود شريف نه وئيلو. د كله نه مې چه د خاموشه اوسيدو كوشش شروع كړې دې. نو هره ورځ راته زر ځله د درود شريف وئيلو سعادت نصيب كيږي. گني زما قيمتي وخت په اخوا ديخوا فُضُولو بحثونو كښن برباديدو، په دولسو ورځو كښن د وئيلو شوو دولسو زرو درود شريف ثواب تاسو ته په تحفه كښن وړاندې [يعني اِصَالِ ثواب] كووم. نور عرض دې چه زما د ډيرو خبرو كولو د عادت او د فُضُولو بحثونو د سپيروالي په وجه به زمونږ په ذيلي حلقه كښن د دعوت اسلامي مدني كارونو ته هم نقصان رسيدو. يو څو ورځې مخكښن زمونږ په حلقه كښن په خپل مينځ كښن د اختلاف ختمولو د پاره مدني مشوره اوشوه، د حيرانتيا خبره دا وه چه زما د خاموشۍ په سبب **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** ټوله جگړه په ډيره آسانۍ ختمه شوه.

زمونږه ”يُكَرَانِ پاك“ ډير خوشحاله شو او ماته ئې په آزادۍ كښن څه داسې اووئيل چه: زه ډير زيات پريدم چه كيدي شي تاسو به څه بحث شروع كړئ، او خبره به زياته شي، خو ستاسو د خاموشۍ د عادت اختيارولو د نعمت په وجه مونږ ته راحت نصيب شو. په اصل كښن خبره دا ده چه د دې نه مخكښن به زما نالائقه د فُضُول بحث او د تر تر كولو د بد عادت په وجه د مدني مشورې ماحول خرابيدو.

د مدنی کارونو د پاره مدنی ولسله

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! تاسو اوليده؟ د فضول خبرو نه بچ كيدل د مدني كارونو د پاره خومره فائده مند دي. لهدا څوك چه د سُنَتو مَبْلَغ دي، هغه ته خو په هر حال كښ سنجيده اوسيدل او كمې خبرې كول پكار دي. د بږ بږ كولو والا، خبر لوڅ، د نورو خبرې كټ كولو والا، ساعت په ساعت د خبرو په مينځ كښ رادنكلو والا، په خبره خبره باندي د بحث كولو والا، او د وږې خبرې نه غټه خبره جوړولو والا كس په په وجه د دين كار ته د نقصان رسيدو سخته انديښنه وي. ځكه چه خاموشي د شيطان د زغلولو والا مدني ولسله ده او د هغې نه دا بدنصبيه محرومه دي. حضرت سيّدنا ابوذر غفاري رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ته د وصيت كولو په وخت كښ تاجدار رسالت، مصطفى جانِ رحمت صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ او فرمايل: د ”خاموشي“ كثر لازم كړه ځكه چه په دې به شيطان لري كيږي او تا ته به د دين په كارونو كښ مدد حاصليري.“ (شُعَبُ الْاِيْمَان ج ۴ ص ۲۴۲ حديث ۴۹۴۲)

الله اس سے پہلے ايمان په موت دے دے

نقصان مرے سبب سے هوسنت نبی کا (وسائل بخشش ص ۱۰۸)

الله د هغې نه مخكښ په ايمان باندي مرگ راكړي

چه نقصان زما په وجه د سُنَت نبی شي

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

(3) په کور کښې مدني ماحول جوړولو کښې د

خاموشۍ کړدار

خوږو خوږو اسلامي ورونړو! بې ضرورته خبرو، د توقو تقالو او د ها هُو د عادت پربښودلو سره به په کور کښې ستاسو عزت هم ډیر شي. او د کور خلق چه ستاسو د سنجیده کیدو د عادت نه متاثره شي نو په هغوی باندې به ستاسو د “نیکۍ دعوت” هم ډیر زر اثر کوي، او که په کور کښې مدني ماحول نه وي نو په جوړولو کښې به آساني راښي. چنانچه د “دعوت اسلامي” د سنتو نه ډکه اجتماع کښې د خاموشۍ په اهمیت باندې د سنتو نه ډک بیان اوریدلو باندې یو اسلامي ورور چه لیک راکړې دې، د هغې خلاصه دا ده: د سنتو نه ډک بیان کښې د ورکړي شوي هدایت مطابق **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ** ما خبرلوڅ کس د خاموشۍ عادت جوړول شروع کړل. **سُبْحَنَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ!** د هغې ماته ډیره فائده رارسي. زما د ډیرو زیاتو فضولو خبرو په وجه به د کور کسان زما نه خفه وو، خو چه د کله نه مې خاموشه اوسیدل شروع کړي دي. په کور کښې زما “پوزیشن” ښه شوې دې، او خصوصاً زما خوږه مور چه زما نه به ډیره خفه وه اوس ډیره خوشحاله شوي ده. ولې چه مخکښ زه ډیر زیات خبر لوڅ ووم. ځکه به زما ښې خبرې هم بې اثره کیدلي خو اوس چه زه کله مور

ته خه سنت وغیره زده کووم نو هغه ئې په ډیر شوق اوري او عمل هم پرې کوي.

بړهتا په خموشۍ سے وقار اے مرے پیارے

اے بھائی! زباں پر تُو لگا قفلِ مدینه (وسائلِ بخشش ص ۲۶)

زیاتیري خاموشۍ سره عزت اے زما گرانه

اے وروره! په خُله اولکوه قفلِ مدینه

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّد

”الله! مونږ پر هیزگار کړې“ د نولس حروفو په نسبت

”په کور کښ د مدني ماحول جوړولو ۱۹ مدني گلونه“

﴿۱﴾ کور ته په تلو راتلو کښ په اوچت آواز سلام کوئ.

﴿۲﴾ که مور یا پلار راروان اووینئ نو تعظیماً [یعني د هغوئ د ادب د

پاره] اودریږئ.

﴿۳﴾ په ورځ کښ کم از کم یو ځل اسلامي ورونږه د خپل پلار

او اسلامي خویندې د خپلې مور لاس او ښږې ښکلوي.

﴿۴﴾ د مور او پلار په مخکښ آواز ټیټ ساتئ. د هغوئ په سترگو کښ

سترگې مه اچوئ، او د خبرو په وخت کښ نظر ښکته ساتئ.

﴿٥٥﴾ د هغوئي حواله کړې شوې هر کار که د شريعت خلاف نه وي نو فوراً ئې کوی.

﴿٦٦﴾ سنجيدگي اختيار کړئ، که په کور کښ د تا وئيلي ما وئيلي، د مړه مړه او دتوقو تقالو کولو، په خبره خبره د غصه کيدلو، په طعام کښ د عيبونو راويستلو، د کشرانو خويندو ورونړو د رټلو، وهلو، د کور په مشرانو پورې د نخبستلو او د بحث کولو که ستاسو عادت وي نو خپل دا انداز بالکل بدل کړئ، د هريو نه معافي او غواړئ او تلافي او کړئ [يعني حق ادا کړئ].

﴿٧٧﴾ په کور کښ او بهر هم که هر ځای تاسو سنجيده شئ نو **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** په کور کښ به هم ضرور د دې برکتونه ښکاره شي.

﴿٨٨﴾ مور بلکه که ستاسو د پچو مور وي نو د هغې سره او د کور (او د بهر) که د يوې ورځې ماشوم هم وي نو د هغه سره هم [د "تا" په ځای] په تاسو، تاسو خبرې کوی.

﴿٩٩﴾ د خپلې محلي [يعني ګاونډ] په جُمات کښ د ماسخُتن د نمانځه د جمعې د وخت نه واخله په دوه گينټو کښ دننه دننه [کورت ه ځی او] اوده کيږئ، کاش! که د تَهجُّد په وخت کښ مو سترگې او غړي پري، گني کم از کم د سحر نمونځ خو به په آسانۍ (د جُمات په ورومې صف کښ

د جمعې سره) نصیب شي. او بیا په کار روزگار کښ به هم سستي نه محسوسېږي.

﴿۱۰﴾ د کور په کسانو کښ که په نمونځونو کښ سستي، بې پردگي، د فلمونو، ډرامو، سندرو او سازونو سلسله وي، او تاسو د کور مشر نه ئې، او غالب گمان مو دا وي چه ستاسو خبره به څوک نه مني نو د بیا بیا رټلو دگلو په ځای په ټولو باندې په نرمۍ د مَكْتَبَةُ الْهَدْيَةِ نه جاري شوي د سُنَّتو نه ډکو بیانونو کیستې، آډیو/ویدیو وي سي ډیانې واوروئ او اوگورئ. مَدَنِي چینل پرې اوگورئ. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى** د دې به ”مدني نتیجې“ را اوځي.

﴿۱۱﴾ په کور کښ که هر څومره اورټلې شی، بلکه که اووهلې شی، نو هم صبر، صبر، او صبر کوئ. که تاسو شور شغب کوئ نو د ”مدني ماحول“ جوړیدلو هیڅ اُمید به نه وي بلکه نورې خرابۍ هم پیدا کیدې شي. ځکه چه د بې ځایه سختۍ کولو په وجه کله کله شیطان خلق په ضد کښ اخته کوي.

﴿۱۲﴾ د مدني ماحول جوړولو یوه غوره ذریعه دا هم ده چه په کور کښ هره ورځ د **فِيضَانِ سُنَّت** درس ضرور ضرور ورکوئ او یا ئې اوری.

﴿١٣﴾ د خپل کور د کسانو د دُنیا او آخرت د بهتری دپاره په سوي زړه دُعا هم کوی. فرمانِ مصطفیٰ ﷺ دې: **الدُّعَاءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ** يعني دُعا د مومِن وِسله ده. (الستدرك للحاكم ج ٢ ص ١٦٢ حديث ١٨٥٥)

﴿١٤﴾ د سخر په کور کښ اوسیدو والا [اسلامي خويندې] د کوم ځای چه د کور ذکر دې هلته په سخر گنې کښ، او کوم ځای چه د مور او پلار ذکر دې هلته د د خوانبې او سخر سره هم هغه نیک سلوک کوي هله چه څه شرعي منع نه وي. خو! دا احتیاط ضرور پکار دې چه ښکوره د خپل سخر لاس او ښپې نه ښکوي، او هم دغسې زوم به د خوانبې [لاس او ښپې نه ښکوي].

﴿١٥﴾ په مسائل القرآن صفحه ٢٩٠ کښ دي: د هر نمانځه نه پس دا دُعا د اول او آخر درود شریف سره یو یو ځل لولی، **اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰی** بال بچي به مو د سُنّتو پابند جوړ شي او په کور کښ به مدني ماحول جوړ شي، دُعا داده: **(اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّتِنَا قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَ اجْعَلْنَا لِمَنْ تَقِيْنِ اِمَامًا)**¹ ("اَللّٰهُمَّ") د قرآني آیت حصه نه ده

¹ مفهوم ترجمه کنزالایمان: اے زمونږه ره! مونږ ته راکړې زمونږ د بیبيانو او اولاد نه د سترگو یخ والې، او مونږه د پرهیز کارانو امامان [يعني مشران] جوړ کړې. (پ، ١٩، الفرقان: ٧٤)

﴿١٦﴾ نافرمانه ماشوم يا غټ چه کله اوده وي نو ١١ يا ٢١ ورځې د هغه سر ته په ولاړه دا آيتونه مبارك صرف يو ځل په دومره اواز او وائي چه د هغه سترگې او نه غړيږي: **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ طَبْلُ هُوَ قُرْآنُ مَحْمَدٍ ﷺ فِي نَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ۱**

(مخکښ وروسته يو يو ځل درود شريف) ياد ساتئ! که غټ کس نافرمانه وي نو په اودو د هغه سر ته وظيفه وئيلو کښ د هغه د رابيداريدو يره ده. خاص طور چه هغه خنځ اوده نه وي. دا معلوميدل مشکل دي چه هسې سترگې ئې پټي کړي دي او که اوده دې. لِهَذَا کوم ځائ چه د فساد يره وي نو هلته دا عمل نه دي کول پکار. خاص طور ښځه د په خپل خاوند باندې دا عمل نه کوي.

﴿١٧﴾ او د نافرمانه اولاد د فرمان برداره جوړولو د پاره د مقصد حاصليدو پورې د سحر د نمانځه نه پس د آسمان طرف ته مخ کوي او يَاشْهَيْدُ ٢١ ځله لولئ. (اول آخريو يو ځل درود شريف)

﴿١٨﴾ د مدني انعاماتو مطابق د عمل کولو عادت جوړ کړئ. او د کور په کومو خلقو کښ چه نرمي اووينئ په هغوي کښ، او که تاسو پلار

¹ مفهوم ترجمه کنزالايمان: بلکه هغه کمال شرف لرلو والا قرآن دې په لوح محفوظ کښ.

ٹی نوپہ خیل اولاد کنبس پہ نرمی او حکمت عملی سرہ مدنی انعامات نافذ کریں۔ د اللہ تعالیٰ پہ رحمت بہ پہ کور کنبس مدنی انقلاب راشی۔

﴿۱۹﴾ پہ پابندی سرہ کم از کم د درې ورخو پہ مدنی قافلہ کنبس د عاشقان رسول سرہ سفر کوئی او د کور والو دپارہ دُعا ہم کوئی، پہ مدنی قافلو کنبس د سفر پہ برکت ہم پہ کورونو کنبس د مدنی ماحول جوړیدلو ”مدنی سپرلی“ اوریدلې کیږي۔

خوږو خوږو اسلامي ورونږو! د بیان په آخره کنبس د سنتو فضیلت او یو خو سنتونه او آداب د بیانولو ثواب حاصلووم۔ تاجدار رسالت، شهنشاه نبوت صلی الله تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم فرمائی: ”چا چه زما د سنت سره محبت اوکړو هغه زما سره محبت اوکړو او چا چه زما سره محبت اوکړو هغه به په جنت کنبس زما سره وي۔“ (ابن عساکر ج ۹ ص ۳۴۳)

سینه تیری سنت کادینه بے آقا
جنت میں پڑوسی مجھے تم اپنا بنانا

سینه می دِ شی جوړه د سنتو مدینه خوږه آقا
جنت کنبس گاونډي د ځان می کړه خوږه آقا

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

د مسواک ۲۰ مدني کلونه

محکښ دوه فرامینِ مُصطفیٰ ﷺ او کورۍ: ❀ دوه رکعت د مسواک کولو سره کول د مسواک نه بغیر د اويا رکعتو نه افضل دي. (التَّوَّعُّبُ وَالتَّوَّهُّبُ ج ۱ ص ۱۰۲ حدیث ۱۸) ❀ د مسواک استعمال د ځان د پاره لازم کړئ ځکه چه په دي کښ د خُلي صفائي او د رب تعالیٰ د رضا سبب دې. (مُسْنَدُ اِمَامِ اَحْمَد بن حنبل ج ۲ ص ۴۳۸ حدیث ۵۸۶۹) د دعوتِ اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِيْنَةِ چاپ شوي بهارِ شریعت جلد اول صفحه ۲۸۸ کښ صدرُ الشَّرِيعه، بدرُ الطَّرِيقه حضرتِ علّامه مولانا مفتی محمد امجد علی اعظمی رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَیْهِ لیکي، مشائخِ کرام فرمائي: څوک چه د مسواک عادت لري د مرگ په وخت کښ به هغه ته کلمه وئیل نصیب کيږي او څوک چه اَفِیم خوري هغه ته به د مرگ په وخت کښ کلمه نه نصیب کيږي ❀ د حضرتِ سَيِّدُنَا اِبْنِ عَبَّاس رَضِيَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهُمَا نه روايت دې: چه په مسواک کښ لس صفتونه دي: خُله پاکوي، ورئ مضبوطوي، نظرتیزوي، بلغم لري کوي، د خُلي بدبوئ ختموي، د سُنَّت موافق دې، فریښتي پرې خوشحاليږي، رب پرې راضي کيږي، نيکي زیاتوي او معده صحیح کوي.

(جَمْعُ الْجَوَامِعِ لِلْسُّيُوطِيِّ ج ۵ ص ۲۴۹ حدیث ۱۴۸۶۷)

✽ حضرت سیدنا عبدالوہاب شعرانی رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ نقل کوي: یو
 ځل حضرت سیدنا ابوبکر شبلي بغدادی رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ ته د اودس
 په وخت کښ د مسواک ضرورت شو، تلاش ئې کړو خو پیدا نه شو،
 لږهږه په یو دینار (یعنې دسرو زرو په اشرفی) ئې مسواک واخستلو او
 استعمال ئې کړو. ځینې خلقو ورته اووئیل: دا خو تاسو ډیره خرچه
 اوکړه! چرې مسواک هم څوک دومره گران اخلي؟ اوئې فرمائیل: دا
 دُنیا او د دې ټول څیزونه د الله تَعَالَى په نږد د ماشي د وَزَر هُمره قدر
 هم نه لري، که د قیامت په ورځ الله تَعَالَى زما نه تپوس اوکړي چه تا
 زما د حبیب صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ سُنَّت ولې پرېښودي وو؟ کوم مال
 او دولت چه ما تا ته درکړې وو د هغې حقیقت خو (زما په نږد) د
 ماشي د وزر هُمره هم نه وو، آخر داسې ذلیلہ دولت د په دومره
 عظیم سُنَّت (یعني مسواک) باندې ولې خرچ نه کړو؟ نوڅه جواب به
 ورکووم؟ (مُلَخَّصٌ اَزْ لَوَاقِعِ الْاَنْوَارِ ص ۳۸)

✽ سیدنا امام شافعي عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِي فرمائي: څلور څیزونه عقل
 زیاتوي: د فُضُولو [یعنې بې فائده] خبرو نه پرهیز، د مسواک استعمال،
 د صُلَحَا (یعنې د نیکو خلقو) صُحبت او په خپل علم باندې عمل
 کول. (حَيَاةُ الْحَيَوَانِ ج ۲ ص ۱۶۶) ✽ مسواک د پیلو، زیتون یا د شندې وغیره
 د تریخ لرگي پکار دې. ✽ د مسواک پیروالي چه د کچې گوتي

يعني د وړوګي ګوتي همره وي. ❀ مسواک چه د يو لويشت نه زيات نه وي، ګني په هغې شيطان کښيني ❀ د دې ريشې [يعني برش] نرم پکار دې، ځکه چه سختې ريشې د غابونو او د ورو په مينځ کښ د ”وَت“ (GAP) پيدا کيدو باعث جوړېږي. ❀ مسواک که تازه وي خو ډيره بڼه ده، او که (تازه) نه وي نو لږ ساعت ئې په ګلاس کښ [په اوبو کښ] کېږدئ چه نرم شي ❀ مناسب دا دي چه د دې برش هره ورځ پريک کوي ځکه چه د دې برش د هغې پورې د کار دې ترڅو چه په دي کښ تريخ والې پاتې وي ❀ د غابونو په پلن والي مسواک کوي ❀ چه کله هم مسواک کوي کم نه کم درې پېرې ئې کوي ❀ هره پېره ئې وينځي ❀ مسواک په بني لاس کښ داسې نيسي چه کچې ګوته ترې لاندې، د مينځ درې ګوتي پري د پاسه وي او غټه ګوته ئې په سر وي ❀ مخکښ د بني طرف پاسني غابونو کښ، بيا د ګڅ طرف پاسني غابونو کښ، بيا د ګڅ طرف لانديني غابونو کښ مسواک کوي ❀ مسواک په موتي کښ د نيولو سره مسواک کولو کښ د بواسيرو يره ده ❀ مسواک د اودس سُنّت قبله دې البته سُنّت مُؤکده هغه وخت دې چه په خُله کښ بدبوي وي. (ماخوذاز فتاویٰ رَضَوِيّه ج ۱ ص ۶۲۳) ❀ مسواک چه کله د استعمال قابل پاتي نه شي نو غورزوي ئې مه، ځکه چه دا د سُنّت ادا کولو آله ده، چرته ئې په

احتیاط سرہ کیردی، یا ئی خخ کړئ، یا خه کانړې وغیره وزن ورسره او ترې او سمندر کښ ئې ډوب کړئ. (د تفصیلی معلومات حاصلولو دپاره د مکتبۃ المدینہ مطبوعه بهار شریعت جلد اول ص ۲۹۴ نه ۲۹۵ پورې اولولئ)

په زرگاؤ سنتونه زده کولو د پاره د مکتبۃ المدینہ دوه کتابونه ﴿۱﴾ د ۳۱۲ صفحو کتاب ”بهار شریعت“ حصہ ۱۶ او ﴿۲﴾ د ۱۲۰ صفحو کتاب ”سنتیں اور آداب“ ہدیہ کړئ او اولولئ. د سنتونو د تربیت یوہ بہترینہ ذریعہ د دعوتِ اسلامی په مدنی قافلو کښ د عاشقانِ رسول سرہ د سنتونو نہ ډک سفر ہم دې.

لوئنه رحمتیں قافلے میں چلو سیکھنے سنتیں قافلے میں چلو
ہوں گی حل مشکلیں قافلے میں چلو ختم ہوں شامتیں قافلے میں چلو

زده کړئ ښکلي سنتونه قافلو کښ لاړ شئ

اوگتئ ډیر رحمتونه قافلو کښ لاړ شئ

حل به موشي مشکلو نه قافلو کښ لاړ شئ

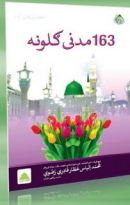
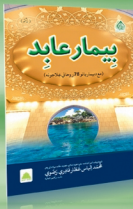
شي به ختم مصیبتونه قافلو کښ لاړ شئ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

نيك او نمونځ گزاره جوړيدو د پاره

هر زيارت د ماښام د نمانځه نه پس ستاسو په ځای کښ کيدونکي د دعوت اسلامي د سنتو ډکه هفته واره اجتماع کښ د رضائے الهي د پاره د بنو بنو نيټونو سره ټوله شپه تيروي ﴿﴾ د سنتو د تربيت د پاره په مَدَنِي قافلو کښ د عاشقان رسول سره هره مياشت د دري ورځو سفر او ﴿﴾ هره ورځ د ”فکرِ مَدِينه“ په ذريعه د مَدَنِي انعاماتو رساله ډکوي او د هرې مَدَنِي مياشتې په يکم تاريخ ټي د خپل ځای ذمه دار ته د جمع کولو معمول جوړ کړي.

زما مَدَنِي مقصد: ”ما ته د خپل ځان او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح کوشش کول دي.“ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ. د خپل ځان د اصلاح د پاره په ”مَدَنِي انعاماتو“ عمل او د ټولې دُنيا د خلقو د اصلاح د کوشش کولو د پاره په ”مَدَنِي قافلو“ کښ سفر کول دي. اِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ

www.dawateislami.net

فیضانِ مدینہ محلّہ سوداگران زړه سبزي منډی، بابُ المدینہ (کراچی)

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 1262

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net